

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. sausio 20 d.*

Byloje C-90/09 P

dėl 2009 m. vasario 27 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

General Química SA, įsteigta Alavoje (Ispanija),

Repsol Química SA, įsteigta Madride (Ispanija),

Repsol YPF SA, įsteigta Madride,

atstovaujamos *abogados* J. M. Jiménez-Laiglesia Oñate ir J. Jiménez-Laiglesia Oñate,

apeliantės,

* Proceso kalba: ispanų.

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Komisijai, atstovaujamai F. Castillo de la Torre ir E. Gippini Fournier, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai J.-J. Kasel, M. Ilešič, E. Levits ir M. Safjan,

generalinis advokatas J. Mazák,
posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. balandžio 29 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2010 m. rugsėjo 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Apeliaciniu skundu *General Química SA* (toliau – GQ), *Repsol Química SA* (toliau – RQ) ir *Repsol YPF SA* (toliau – RYPF) prašo panaikinti 2008 m. gruodžio 18 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *General Química ir kt. prieš Komisiją* (T-85/06, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė jų ieškinį dėl 2005 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimo 2006/902/EB, susijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra *Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc.* (buvusi *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd*, *Chemtura Corporation* (buvusi *Crompton Corporation*), *General Química SA*, *Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* atžvilgiu (Byla COMP/F/C.38.443 – Kaučiuko pramonėje naudojamos cheminės medžiagos) (OL L 353, 2006, p. 50; toliau – ginčijamas sprendimas), kuriuo minėtoms bendrovėms buvo solidariai paskirta bauda už dalyvavimą įvairiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose, panaikinimo.

Faktinės bylos aplinkybės

- 2 GQ yra pagal Ispanijos teisę įsteigta bendrovė, kuri gamina tam tikras chemines medžiagas kaučiuko pramonei. Ji yra RQ priklausanti dukterinė bendrovė, o ši bendrovė priklauso RYPF.
- 3 2005 m. balandžio 12 d. Europos Bendrijų Komisija pateikė ieškovėms pranešimą apie kaltinimus, susijusį su EB 81 straipsnio ir Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (OL L 1, 1994, p. 3).
- 4 Ginčijamu sprendimu Komisija nusprendė, kad RQ ir RYPF (pavadintos kartu „Repsol“) yra solidariai atsakingos už GQ padarytą pažeidimą.
- 5 Šiuo atžvilgiu Komisija minėtame sprendime nurodė, kad *a priori* galima daryti prielaidą, jog patronuojanti bendrovė atsakinga už jai priklausančių dukterinių bendrovių neteisėtus veiksmus, tačiau ši bendrovė gali nuginčyti joms daromos lemiamos įtakos prezumpciją.
- 6 Komisija patikslino, kad tokio prezumpcijos nuginčijimo negali lemti teiginys, kad patronuojanti bendrovė tiesiogiai nedalyvavo kartelyje ar apie jį nežinojo arba neskatino savo dukterinių bendrovių neteisėtai veikti. Komisija taip pat nurodė, kad teiginio, jog RQ ir RYPF nebuvo atsakingos nei už einamuosius GQ reikalus, nei už jos veiklos valdymą, nepakanka norint nuginčyti minėtą prezumpciją.

- 7 Be to, Komisija pažymėjo, kad šiuo atveju, nors vienintelis GQ vadovas perleido savo įgaliojimus, susijusius su GQ veiklos valdymu, jis vis tiek užtikrino GQ ir RQ „ryšį“, kuriuo patronuojančiai bendrovei buvo perduodama informacija apie pardavimą, gamybą ir finansinius rezultatus. Be to, GQ ir „Repsol“ finansiniai rezultatai buvo konsoliduojami, todėl GQ pelnas ar nuostoliai darė įtaką grupės pelnui ar nuostoliams.
- 8 Šiomis aplinkybėmis Komisija ginčijamo sprendimo 1 straipsnio f–h punktuose konstatavo, kad ieškovės pažeidė EB 81 straipsnį ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnį, nuo 1999 m. spalio 31 d. iki 2000 m. birželio 30 d. dalyvaudamos įvairiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose nustatant kainas ir keičiantis konfidencialia informacija apie tam tikras kaučiuko pramonėje naudojamas chemines medžiagas Europos ekonominėje erdvėje.
- 9 Tuo remdamasi Komisija minėto sprendimo 2 straipsnio d punkte skyrė solidariai GQ, RQ ir RYPF 3,38 milijonų eurų baudą.

Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

- 10 Pareiškimu, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2006 m. kovo 8 d., apeliančės pareiškė ieškinį pagal EB 230 straipsnį, kuriuo prašoma iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą.

- 11 Grįsdamos šį ieškinį jos nurodė tris pagrindus. Pirmasis susijęs su akivaizdžia vertinimo klaida ir motyvavimo stoka pripažįstant apeliančių solidarią atsakomybę. Antrasis ir trečiasis pagrindai, kurie jau nebeaktualūs, nes nėra nurodyti apeliaciniame skunde, buvo susiję atitinkamai su keliomis teisės klaidomis, kurias padarė Komisija apskaičiuodama baudą, ir su vertinimo klaida, motyvacijos stoka bei vienodo požiūrio principo pažeidimu taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo.
- 12 Kalbant apie pirmąjį pagrindą, pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 58 punkte visų pirma priminė Teisingumo Teismo praktiką, nustatytą 1983 m. spalio 25 d. Sprendime *AEG Telefunken prieš Komisiją* (107/82, Rink. p. 3151, 49 punktas) ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendime *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 26 punktas), pagal kurią aplinkybė, jog dukterinė bendrovė turi savarankišką teisinį subjektiškumą, dar nereiškia, kad už jos elgesį atsakomybė negali tekti patronuojančiai bendrovei, ypač jeigu dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo veiksmų rinkoje, o iš esmės įgyvendina jai patronuojančios bendrovės duotus nurodymus.
- 13 Toliau skundžiamo sprendimo 59 punkte Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad, remiantis taip pat nusistovėjusia teismų praktika, tuo ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % jos pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Avebe prieš Komisiją*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 136 punktas ir jame nurodyta teismų praktika), todėl jos sudaro vieną įmonę EB 81 straipsnio prasme (2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, vadinamojo „Tokai II“, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, 59 punktas). Todėl patronuojanti bendrovė, kuri Bendrijos teismuose ginčija Komisijos sprendimą skirti jai baudą už dukterinės bendrovės veiksmus, turi nuginčyti šią prezumpciją, pateikdama dukterinės bendrovės savarankiškumą galinčių patvirtinti įrodymų. Šiuo požiūriu Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, remiasi minėtu Sprendimu *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (29 punktas).

- 14 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 60 punkte dar patikslino, kad nors minėtame Sprendime *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* Teisingumo Teismas, be to, kad patronuojanti bendrovė turi valdyti 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, nurodė kitas aplinkybes, vis dėlto jis jas nurodė tik siekdamas paminėti visas aplinkybes, kuriomis remdamasis Pirmosios instancijos teismas grindė savo motyvus skundžiamame sprendime nagrinėdamas šią bylą, o ne siekdamas šią prezumpciją padaryti priklausomą nuo papildomų aplinkybių buvimo.
- 15 Todėl Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 62 punkte nusprendė, kad Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad patvirtintų prezumpciją, jog patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką minėtos dukterinės bendrovės veiklai rinkoje. Tada Komisija galės pripažinti, kad patronuojanti bendrovė yra solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos už neteisėtus susitarimus, kuriuose ji dalyvauja, sumokėjimą, net ir konstatavus, jog minėta patronuojanti bendrovė tiesiogiai nedalyvavo šiuose susitarimuose, nebent ji įrodytų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai.
- 16 Todėl Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 63 punkte konstatavo, kad šiuo atveju „Komisija nepažeidė Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktikos, tik bendrai nurodydama aplinkybę, kad 100 % GQ kapitalo priklausė jos patronuojančioms bendrovėms <...> siekiant šioms bendrovėms priskirti antikonkurencinius GQ veiksmus“.
- 17 Toliau Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 65 punkte nurodė, kad RYPF ir RQ jam vertinti nepateikė jokių su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp jos dukterinės bendrovės ir jos pačios susijusių įrodymų, kurie įrodytų šios dukterinės bendrovės komercinį ir valdymo savarankiškumą.
- 18 Priešingai, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 66 punkte konstatavo, kad tai, jog vienintelis GQ vadovas vis dar yra „ryšys“ su RQ, kad RYPF įtraukia GQ ir RQ finansinę atskaitomybę į konsoliduotą grupės atskaitomybę ir galiausiai kad RQ bei RYPF pateikė bendrą atsakymą į pranešimą apie kaltinimus, įrodo jog yra

vienas subjektas, kaip tai pažymi Komisija ginčijamo sprendimo 262 konstatuojamojoje dalyje.

19 Be to, skundžiamo sprendimo 68 ir 69 punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad vien to, jog po 2002 m. rugsėjo 27 d. GQ patalpose atlikto patikrinimo RQ 2002 m. spalio 22 d. liepė GQ nutraukti bet kokius veiksmus, kurie galėtų pažeisti konkurencijos normas, pakanka įrodyti, kad RYPF ir RQ darė lemiamą įtaką ne tik GQ politikai rinkoje, bet ir jos neteisėtam elgesiui, dėl kurio buvo priimtas ginčijamas sprendimas.

20 Siekdamas išsamumo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 71–76 punktuose nagrinėjo, ar ginčijamame sprendime Komisija padarė vertinimo klaidą dėl apeliančių pateiktų įrodymų, ar ji padarė klaidą į juos neatsižvelgdama. Jis nurodė:

„71 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad aplinkybė, jog dukterinės bendrovės veikla skiriasi, netgi visiškai, nuo grupės veiklos, ar net tokia aplinkybė, kad patronuojanti bendrovė bandė, nors ir nesėkmingai, perparduoti savo dukterinę bendrovę, negali paneigti prezumpcijos, kad RQ ir RYPF tenka atsakomybė. Net jeigu įmonių grupės ir jas kontroliuojančios bendrovės dažnai užsiima skirtinga verslo veikla ir retkarčiais parduoda kai kurias savo dukterines bendroves, jos jau buvo laikomos sudarančiomis vieną įmonę EB 81 straipsnio prasme (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Akzo Nobel prieš Komisiją*, T-330/01, Rink. p. II-3389, 78 ir 82 punktus).

72 Be to, reaguodama į ieškovių prašymą pateikti dokumentus, Komisija Pirmosios instancijos teismui perdavė dokumentą, kuriame buvo įtraukti 1998–2000 metų RQ valdybos protokolai, kuriuose išdėstyti GQ finansiniai rezultatai ir nutarimas dėl GQ priklausančių *Silquímica SA* akcijų pardavimo bei GQ nekilnojamojo turto pardavimo. Šis dokumentas visais esminiais aspektais patvirtina ginčijamame

sprendime išdėstytą Komisijos išvadą. Jei RQ valdyba atlieka svarbų vaidmenį dėl keleto esminių GQ strategijos aspektų, kaip antai nekilnojamojo turto ar turimų kapitalo dalių pardavimo, ir šiuo klausimu yra išsaugojusi teisę priimti galutinį sprendimą, tai reiškia, kad ji daro lemiamą įtaką GQ elgesiui.

- 73 Kalbant apie argumentą, kad ieškinį pateikusių bendrovių valdymo organuose nedalyvavo tie patys asmenys, reikia konstatuoti, jog iš 2004 m. balandžio 5 d. laiško, kurį GQ nusiuntė Komisijai ir ieškovės pateikė per ikiteisminę procedūrą, matyti, kad [*konfidenciali informacija*] buvo GQ valdybos pirmininkas nuo 1996 iki 2000 metų ir RQ valdybos narys nuo 1998 iki 1999 metų. Be to, reikia pažymėti, kad atsakydamos per teismo posėdį į šiuo atžvilgiu pateiktus klausimus ieškovės bent jau netiesiogiai pripažino, kad buvo toks pareigų sutapimas.
- 74 Atsižvelgiant į minėtą teismų praktiką taip pat negalima pritarti argumentui, jog ginčijamame sprendime Komisija neišnagrinėjo faktinių įrodymų, kurie patvirtino, kad tik GQ vadovai, iš anksto neinformuodami RQ ir be jos suteikto leidimo, sprendė dėl bendrovės komercinės politikos ir ją įgyvendino. Tas pats pasakytina apie tvirtinimus, kad informacija, kurią GQ teikė RQ, buvo susijusi ne su komercine politika, o su dukterinės bedrovės finansiniais rezultatais.
- 75 Dėl GQ ir *Repsol Italia* santykių reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija teisingai paneigė ieškovių argumentą dėl tariamo GQ ir jos patronuojančių bendrovių interesų konflikto, nurodydama, kad RYPF įtraukia grupės, kurią sudaro keletas dukterinių bendrovių, be kitų, GQ ir *Repsol*, finansines atskaitomybes į konsoliduotą grupės atskaitomybę. Be to, Komisija taip pat teisingai nustatė, kad šių santykių pobūdis tik patvirtina prezumpciją, jog egzistuoja viena įmonė.

- 76 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, pritariant ginčijamo sprendimo 264 konstatuojamojoje dalyje Komisijos pateikta išvada, jog ieškovėms nepavyko nuginčyti patronuojančių bendrovių atsakomybės prezumpcijos.“
- 21 Galiausiai skundžiamo sprendimo 77 punkte Pirmosios instancijos teismas patikslino, kad bendrovių ieškovių papildomai pateikti argumentai negali pakenkti ginčijamam sprendimui.
- 22 Minėto sprendimo 78–83 punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad, kaip galima spręsti iš šioje srityje reikšmingos teismų praktikos, atsakomybės prezumpcija, kylanti dėl kapitalo valdymo, taikoma ne tik tais atvejais, kai tarp patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės yra tiesioginis ryšys, bet taip pat tokiais atvejais, koks nagrinėjamas šioje byloje, kai ryšys yra netiesioginis, t. y. per tarpinę dukterinę bendrovę.
- 23 Remdamasis visomis šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 84 punkte atmetė pirmąjį pagrindą, pateiktą pagrindžiant ieškinį dėl panaikinimo.
- 24 Nusprendęs, kad ir kiti pagrindai yra nepagrįsti, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 157 punkte atmetė visą ieškinį.

Šalių reikalavimai

25 Apeliaciniame skunde apeliančės Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek juo atmetamas pagrindas, grindžiamas akivaizdžia vertinimo klaida ir motyvavimo stoka, pripažįstant apeliančių solidarią atsakomybę,
- panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio g bei h punktus ir 2 straipsnio d punktą tiek, kiek jie nukreipti prieš RYPF ir RQ, kaip bendrai ir solidariai už GQ padarytą EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą atsakingas įmonės, ir papildomai panaikinti šį sprendimą tiek, kiek jis nukreiptas prieš RYPE,
- abiem atvejais atitinkamai sumažinti skirtas baudas.

26 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą ir
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

- ²⁷ Apeliantės nurodo du jų apeliacinį skundą pagrindžiančius pagrindus, susijusius su teisės klaidomis nustatant atitinkamai RQ ir RYPF atsakomybę už GQ padarytą EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą.

Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su teisės klaidomis nustatant RQ atsakomybę už GQ padarytą EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą

- ²⁸ Pirmąjį apeliančių nurodytą pagrindą iš esmės galima padalyti į tris dalis.

Dėl pirmos dalies, susijusios su tuo, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai taikė patronuojančios bendrovės lemiamos įtakos jos visiškai kontroliuojamos bendrovės veiklai prezumpciją

— Šalių argumentai

- ²⁹ Apeliančių teigimu, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nes klaidingai nusprendė, kad nustatant patronuojančiai bendrovei atsakomybę už neteisėtą

dukterinės bendrovės, kurios ji valdo 100% kapitalo, elgesį Komisija galėjo taikyti kriterijų, kuris neturi jokio ryšio su šios dukterinės bendrovės padarytu pažeidimu.

- 30 Žinoma, 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P, Rink. p. I-8237) patvirtina prezumpcijos taikymo šiuo atveju teisėtumą. Tačiau Komisija taip pat privalo pateikti papildomų įrodymų, kad galėtų nustatyti tokios patronuojančios bendrovės atsakomybę už jos dukterinės bendrovės veiklą.
- 31 Todėl, kaip matyti iš 2005 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Daimler Chrysler prieš Komisiją* (T-325/01, Rink. p. II-3319, 218 punktas) ir 2007 m. balandžio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Bolloré prieš Komisiją* (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02, Rink. p. II-947, 132 punktas) ir tam tikra prasme iš minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, Komisija neturėtų būti atleista nuo pareigos visais atvejais patikrinti, ar ši patronuojanti bendrovė iš tikrųjų valdė savo dukterinę bendrovę ir ar pastaroji bendrovė daugiausia veikė vado-vaudamasi gautais nurodymais.
- 32 Komisijos nuomone, šis teiginys prieštarauja nusistovėjusiai teismų praktikai. Minėtuose sprendimuose *AEG–Telefunken prieš Komisiją*, *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* ir *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* Teisingumo Teismas patvirtino, kad egzistuoja prezumpcija, pagal kurią dukterinė bendrovė, visiškai kontroliuojama patronuojančios bendrovės, vykdo veiklą, kurią nustato tie patys valdymo organai, nustatantys ir patronuojančios bendrovės veiklą. Tai leidžia nustatyti patronuojančios bendrovės atsakomybę už jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą net ir nesant įrodymų, kad ši patronuojanti bendrovė atliko padarytą pažeidimą sudarančius veiksmus.
- 33 Priešingai nei tvirtina apeliantės, rėmimasis tokia prezumpcija lemia ne įrodinėjimo naštos perkėlimą, bet padeda nustatyti reikiamą įrodymo lygį tam, kad būtų galima pripažinti patronuojančios bendrovės atsakomybę už slaptą veiklą, kurią darant dalyvavo jos dukterinė bendrovė.

— Teisingumo Teismo vertinimas

- ³⁴ Iš pradžių reikia pažymėti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, įmonės sąvoka apima bet kurį ūkinę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus (žr., be kita ko, 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 112 punktą; 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.*, C-222/04, Rink. p. I-289, 107 punktą ir 2006 m. liepos 11 d. Sprendimo *FENIN prieš Komisiją*, C-205/03 P, Rink. p. I-6295, 25 punktą).
- ³⁵ Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad įmonės sąvoka šiomis aplinkybėmis turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jeigu teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, Rink. p. I-11987, 40 punktas; minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 55 punktas ir 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Knauf Gips prieš Komisiją*, C-407/08 P, Rink. p. I-6375, 64 punktas).
- ³⁶ Kai toks ekonominis vienetas pažeidžia konkurencijos normas, jis, remiantis asmeninės atsakomybės principu, turi atsakyti už šį pažeidimą (minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 56 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).
- ³⁷ Kalbant apie klausimą, kokiomis aplinkybėmis teisės subjektas, kuris nepadarė pažeidimo, vis dėlto gali būti nubaustas, iš nusistovėjusios teismo praktikos išplaukia, kad atsakomybė už dukterinės bendrovės veiksmus gali tekti patronuojančiai bendrovei, be kita ko, kai nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius,

organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius (minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 58 punktą ir jame nurodyta teismų praktiką).

- 38 Kadangi tokioje situacijoje patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto nariai ir todėl sudaro vieną įmonę EB 81 straipsnio prasmė, Komisija gali sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiai bendrovei, nekeldama reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 59 punktą).
- 39 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas patikslino, kad tuo ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % jos Sąjungos konkurencijos normų pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, viena vertus, ši patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui, ir, kita vertus, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (žr. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 40 Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką jos komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių parodyti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai (žr. minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 29 punktą ir minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktą).
- 41 Priešingai nei tvirtina apeliančės, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 60 punkte pagrįstai pažymėjo, jog nors teisinga, kad minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 28 ir 29 punktuose Teisingumo Teismas, be to, kad patronuojanti bendrovė turi turėti 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, nurodė kitas aplinkybes, kaip antai, kad nebuvo užginčyta, jog patronuojanti bendrovė darė

įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai arba kad abiem bendrovėms buvo bendrai atstovaujama per administracinę procedūrą, vis dėlto šias aplinkybes Teisingumo Teismas nurodė tik siekdamas paminėti visus elementus, kuriais remdamasis Pirmosios instancijos teismas grindė savo motyvus, o ne tam, kad nustatytų šiame sprendime minėtai prezumpcijai taikyti reikalavimą pateikti papildomų netiesioginių įrodymų dėl to, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų darė įtaką savo dukterinei bendrovei (šiuo aspektu žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 62 punktą).

42 Iš visų išdėstytų argumentų išplaukia, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, skundžiamo sprendimo 59–63 punktuose nusprendęs, jog tuo atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % jos dukterinės bendrovės kapitalo, egzistuoja nugrinčijama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiklai.

43 Todėl reikia atmesti pirmojo pagrindo pirmą dalį kaip nepagrįstą.

Dėl pirmojo pagrindo antros dalies, susijusios su patronuojančios bendrovės lemiamos įtakos jos visiškai kontroliuojamos dukterinės bendrovės veiklai vertinimo klaidomis

— Šalių argumentai

44 Apeliantės tvirtina, pirma, kad net jei Komisija galėjo preziumuoti, jog patronuojanti bendrovė iš tikrųjų darė lemiamą įtaką dukterinės bendrovės, kurios 100 % kapitalo ji turi, veiklai, vis dėlto Pirmosios instancijos teismas, pernelyg ribodamas galimybę

nuginčyti šią prezumpciją, padarė teisės klaidą dėl įrodymams taikytinų taisyklių ir taip nustatė automatinės atsakomybės tvarką, o tai prieštarauja asmeninės atsakomybės principui.

- ⁴⁵ Antra, kalbant apie įrodymų, pateiktų siekiant nuginčyti minėtą prezumpciją, vertinimą, apeliančės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 66 punkte analizuotos aplinkybės neleidžia daryti išvados, kad yra ekonominis vienetas.
- ⁴⁶ Trečia, jos tvirtina, kad skundžiamo sprendimo 68 ir 69 punktuose Pirmosios instancijos teismas iškraipė pranešimą, kuriuo RQ po to, kai Komisija atliko tyrimą, įpareigojo visas savo grupės bendroves, tarp jų ir GQ, nutraukti bet kokią praktiką, kuri gali būti pažeidimas, nes šiame pranešime nenurodoma, kad RQ žinojo apie veiklą, dėl kurios kaltinama GQ.
- ⁴⁷ Ketvirta, tuose pačiuose skundžiamo sprendimo punktuose taip pat yra teisinio kvalifikavimo ir motyvavimo klaida, nes minėto pranešimo nepakanka siekiant įrodyti, kad egzistuoja RQ ir GQ ekonominis vienetas.
- ⁴⁸ Komisija savo ruožtu tvirtina, kad, kalbant apie patronuojančios bendrovės lemiamos įtakos savo dukterinei bendrovei darymo prezumpcijos nuginčijamą, minėtame Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* buvo pateiktos tam tikros nuorodos, kurios patvirtina Pirmosios instancijos teismo vertinimo pagrįstumą. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad, siekiant įvertinti, ar dukterinė bendrovė savarankiškai nustato savo elgesį rinkoje, reikia išnagrinėti visas reikšmingas aplinkybes dėl ekonominio, organizacinio ir teisinio ryšio, kuris jungia dukterinę ir patronuojančią bendroves.

- 49 Todėl, Komisijos teigimu, apeliančės neįrodė, kad Pirmosios instancijos teismas padarė šių aplinkybių vertinimo klaidų.

— Teisingumo Teismo vertinimas

- 50 Kalbant apie pirmąjį kaltinimą dėl teisės klaidos, kurią tariamai padarė Pirmosios instancijos teismas, apribodamas galimybes patronuojančiai bendrovei nuginčyti prezumpciją, kad bendrovė gali daryti lemiamą įtaką dukterinės bendrovės, kurios valdo 100 % kapitalo, veiklai, reikia pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 65 punkte šis Teismas teisingai konstatavo, jog patronuojanti bendrovė turi pateikti jam įvertinti visus su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp jos dukterinės bendrovės ir jos pačios susijusius duomenis, kurie galėtų įrodyti, kad jos nesudaro ekonominio vieneto.
- 51 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad patronuojanti bendrovė, norėdama nuginčyti prezumpciją, jog 100 % dukterinės bendrovės kapitalo turinti patronuojanti bendrovė iš tikrųjų jai daro lemiamą įtaką, ši patronuojanti bendrovė turi pateikti Sąjungos teismui įvertinti visus su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp jos dukterinės bendrovės ir jos pačios susijusius duomenis, kurie galėtų įrodyti, kad jos nesudaro ekonominio vieneto (žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 65 punktą).
- 52 Be to, reikia patikslinti, kad, priešingai nei tvirtina apeliančės, dėl savo nuginčijamo pobūdžio ši prezumpcija, kuri gali būti nuginčyta kiekvienu konkrečiu atveju remiantis visais Pirmosios instancijos teismo minėtais argumentais, nelemia automatinio atsakomybės priskyrimo patronuojančiai bendrovei, turinčiai visą dukterinės bendrovės kapitalą, nes tai prieštarautų asmeninės atsakomybės principui, kuriuo grindžiama Sąjungos konkurencijos teisė.

53 Todėl reikia atmesti šį kaltinimą.

54 Kalbant apie antrąjį ir trečiąjį kaltinimus atitinkamai dėl Pirmosios instancijos teismo padarytos klaidos dėl to, kad skundžiamo sprendimo 66 punkte analizuojamos aplinkybės neleidžia daryti išvados apie ekonominio vieneto egzistavimą ir dėl RQ GQ pateikto nurodymo iškreipimo šio sprendimo 68 ir 69 punktuose tiek, kiek jame nenurodoma, kad RQ žinojo apie veiklą, kuria kaltinama GQ, reikia pažymėti, kad tai lemia klaidingas minėto sprendimo reikšmingų ištraukų aiškinimas.

55 Viena vertus, priešingai nei tvirtina apeliantės, Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į visas skundžiamo sprendimo 66 punkte išanalizuotas aplinkybes, nepadarė išvados, kad egzistuoja ekonominis vienetas. Jis tik konstatavo, kad šios aplinkybės, į kurias Komisija jau atsižvelgė ginčijamo sprendimo 262 konstatuojamojo dalyje, liudija apie vieno subjekto egzistavimą ir todėl neleidžia nugincyti prezumpcijos RQ atžvilgiu.

56 Kita vertus, skundžiamo sprendimo 68 ir 69 punktuose Pirmosios instancijos teismas iš RQ pateikto nurodymo GQ nepadarė išvados, kad pirmoji bendrovė neabejotinai žinojo apie neteisėtą elgesį, kuriuo kaltinama GQ, bet manė, kad paties apeliančių teiginio, patvirtinančio minėto nurodymo pateikimą GQ, pakanka, siekiant įrodyti, kad RQ darė lemiamą įtaką GQ politikai.

57 Šiomis aplinkybėmis reikia atmesti ir antrąjį, ir trečiąjį kaltinimus kaip nepagrįstus.

58 Ketvirtuoju kaltinimu apeliantės iš esmės priekaištauja Pirmosios instancijos teis-
mui dėl motyvavimo stokos, nes jis nenurodė pakankamai priežasčių, dėl kurių

skundžiamo sprendimo 69 punkte nusprendė, kad paties minėto apeliančių teiginio dėl RQ pateikto nurodymo GQ pakanka, siekiant įrodyti RQ lemiamą įtaką GQ politikai.

- 59 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką sprendimas turi aiškiai ir nedviprasmiškai atspindėti Pirmosios instancijos teismo motyvus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti jo priėmimo priežastis, o Teisingumo Teismas – vykdyti savo teisminę priežiūrą (žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *France Télécom prieš Komisiją*, C-202/07 P, Rink. p. I-2369, 29 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 60 Šiuo atveju Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 69 punkte tik nurodė, kad paties pranešimo, kuriuo RQ įpareigojo GQ nutraukti bet kokią praktiką, galinčią būti konkurencijos normų pažeidimu, po to, kai 2002 m. rugsėjo 27 d. buvo atliktas patikrinimas GQ patalpose, pakanka siekiant įrodyti, kad RQ darė lemiamą įtaką ne tik GQ politikai rinkoje, bet ir jos neteisėtam elgesiui, dėl kurio buvo priimtas ginčijamas sprendimas.
- 61 Taip Pirmosios instancijos teismas apsiribojo paprastu principo patvirtinimu, tačiau aiškiai ir nedviprasmiškai nenurodė motyvų, kurie lėmė tokią išvadą.
- 62 Iš to išplaukia, kad skundžiamas sprendimas nepakankamai motyvuotas tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nenurodė tokią išvadą pagrindžiančių priežasčių.
- 63 Kadangi šis kaltinimas yra pagrįstas, reikia atmesti likusią pirmojo pagrindo antros dalies dalį.

Dėl pirmojo pagrindo trečios dalies, susijusios su teisės ir motyvavimo klaidomis nagrinėjant apeliančių pateiktus įrodymus, siekiant nuginčyti prezumpciją dėl RQ lemiamos įtakos GQ veiklai

— Šalių argumentai

- ⁶⁴ Apeliantės nurodo kelis kaltinimus dėl Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 71–75 punktuose pateiktų papildomų teiginių.
- ⁶⁵ Pirma, Pirmosios instancijos teismas minėto sprendimo 74 punkte iškraipė aplinkybę, kad GQ vykdė kitokią veiklą nei RQ, ir jis padarė klaidą, nes neatsižvelgė į įvairius RQ bandymus perleisti GQ tretiesiems asmenims laikotarpiu nuo 1993 iki 2004 m. Šios aplinkybės iš esmės yra akivaizdus įrodymas, kad RQ nebuvo suinteresuota GQ veikla.
- ⁶⁶ Antra, priešingai nei nurodo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 72 punkte, tai, kad RQ valdybos posėdžio protokoluose nuoroda į GQ daroma tik dviem atvejais per aštuonerius metus laikotarpiu nuo 1998 iki 2005 m., parodo visišką RQ įtakos GQ veiklai ir kišimosi į ją nebuvimą.
- ⁶⁷ Trečia, apeliančių teigimu, Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 73 punkte nurodytas RQ ir GQ valdymo organų sutapimas susijęs tik su vienu asmeniu ir todėl yra visiškai nereikšmingas.

- 68 Ketvirta, Pirmosios instancijos teismas, neatlikęs analizės, skundžiamo sprendimo 74 punkte nepagrįstai atmetė, pirma, įrodymus, kad tik GQ vadovai nustatė ir įgyvendino šios bendrovės komercinę politiką, ir, antra, teiginius, kad GQ pateikta informacija RQ buvo susijusi tik su GQ finansiniais rezultatais.
- 69 Penkta, kalbant apie ryšius tarp GQ ir *Repsol Italia* bendrovės, Pirmosios instancijos teismas taip pat padarė klaidą, skundžiamo sprendimo 75 punkte nusprendęs, kad RYPF finansinės atskaitomybės konsolidavimas grupėje patvirtina Komisijos teiginį, nors neišskirtinio komercinio atstovavimo santykiai tarp GQ ir minėtos bendrovės patvirtina GQ savarankiškumą prekybos srityje.
- 70 Komisija tvirtina, kad apeliančės neįrodė, jog egzistuoja ypatingos aplinkybės, kuriomis remiantis būtų galima nuginčyti patronuojančios bendrovės lemiamos įtakos darymo jos dukterinei bendrovei prezumpciją; tai yra aplinkybės, kurios Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai neanalizavo arba iškraipė. Šiuo aspektu apeliančių nurodyti argumentai yra bendro pobūdžio ir nepagrįsti.

— Teisingumo Teismo vertinimas

- 71 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką iš EB 225 straipsnio ir Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmos pastraipos matyti, kad tik Pirmosios instancijos teismas yra kompetentingas, pirma, nustatyti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai jo išvados iš esmės neatitinka jam pateiktų bylos dokumentų, ir, antra, vertinti šias faktines aplinkybes. Pirmosios instancijos teismui konstatavus ar įvertinus faktines aplinkybes, remiantis EB 225 straipsniu, Teisingumo Teismas kompetentingas patikrinti šių faktinių aplinkybių teisinę kvalifikaciją ir teises išvadas, kurias Pirmosios instancijos teismas padarė jomis remdamasis (žr., be kita ko, 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors prieš Komisiją*, C-551/03 P, Rink. p. I-3173, 51 punktą; 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Evonik Degussa prieš*

Komisija, C-266/06 P, 72 punktą ir 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo Moser Baer India prieš Tarybą, C-535/06 P, Rink. p. I-7051, 31 punktą).

⁷² Todėl Teisingumo Teismas nėra kompetentingas nei patvirtinti faktinių aplinkybių, nei iš esmės nagrinėti įrodymų, kuriais Pirmosios instancijos teismas grindė šias faktines aplinkybes. Iš tikrųjų, kadangi šie įrodymai buvo gauti teisėtai, laikytasi bendrųjų teisės principų ir proceso taisyklių, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymo administravimo srityje, tik Pirmosios instancijos teismas sprendžia dėl jam pateiktų įrodymų vertės. Todėl šis vertinimas, išskyrus minėtų įrodymų iškraipymo atvejį, nėra pats savaime teisės klausimas, kurį turi nagrinėti Teisingumo Teismas (minėto Sprendimo *General Motors prieš Komisiją* 52 punktas; 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Technische Unie prieš Komisiją, C-113/04 P, Rink. p. I-8831, 83 punktas ir 2008 m. sausio 31 d. Sprendimo Angelidis prieš Parlamentą, C-103/07 P, 46 punktas).*

⁷³ Šiuo atveju, kalbant apie kaltinimus, pirma, dėl skundžiamo sprendimo 71 punkte tariamo neteisingo aplinkybių, kad GQ jau prieš patekdama į RQ grupę vykdė kitokią veiklą nei RG, ir RQ bandė parduoti GQ laikotarpiu nuo 1993 iki 2004 m., aiškinimo bei, antra, dėl tariamų šio sprendimo 72, 73 ir 75 punktuose analizuojamų faktinių aplinkybių kvalifikavimo klaidų reikia konstatuoti, kad šiais kaltinimais apeliančės siekia tik kvestionuoti Pirmosios instancijos teismo įrodymų vertinimą ir ginčija šio teismo suteiktą vertę įrodymams, į kuriuos jis atsižvelgė savo analizėje.

⁷⁴ Šiomis aplinkybėmis, kadangi apeliančės iš tikrųjų nenurodo nei faktinių aplinkybių, kuriomis rėmėsi Pirmosios instancijos teismas darydamas išvadas, iškraipymo, nei jų teisinio kvalifikavimo klaidos, atsižvelgiant į šio sprendimo 71 ir 72 punktuose nurodytą teismų praktiką reikia atmesti šiuos kaltinimus kaip nepriimtinus.

⁷⁵ Toliau, kalbant apie kaltinimą, kuriuo apeliančės siekia įrodyti Pirmosios instancijos teismo motyvų stoką arba jų prieštarumą ir teisės klaidą, kurią jis padarė

skundžiamo sprendimo motyvuojamoje dalyje atmesdamas apeliančių pateiktus GQ komercinį ir valdymo nepriklausomumo nuo RQ įrodymus, reikia pažymėti, jog Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 74 punkte nenagrinėjo iš esmės šių įrodymų, bet atmetė jų argumentus, paprasčiausia darydamas nuorodą į prieš tai skundžiamame sprendime nurodytą teismų praktiką.

⁷⁶ Tačiau reikia konstatuoti, kad minėto skundžiamo sprendimo 58–60 punktuose nurodyta teismų praktika, kurioje toli gražu nenurodomos aplinkybės, dėl kurių būtų galima atmesti tokius argumentus neatlikus jų konkrečios analizės, iš tikrųjų įpareigoja Pirmosios instancijos teismą, kaip tai jis pats nurodė šio sprendimo 65 punkte, įvertinti visus su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp RQ ir GQ susijusius įrodymus, kurie įrodytų pastarosios bendrovės komercinį ir valdymo savarankiškumą ir kad todėl šios dvi bendrovės nėra ekonominis vienetas.

⁷⁷ Toks įvertinimas juo labiau būtinas, nes GQ savarankiškumas įgyvendinant komercinę politiką, kaip tai matyti ir Teisingumo Teismo praktikoje, yra visų aplinkybių, kurios leistų apeliantams nuginčyti RQ lemiamos įtakos GQ veiklai prezumpciją ir kurių pobūdis bei svarba gali skirtis, nelygu konkrečios kiekvieno atvejo aplinkybės, dalis (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 73 ir 74 punktus).

⁷⁸ Todėl Pirmosios instancijos teismas privalėjo atsižvelgti ir konkrečiai išnagrinėti apeliančių pateiktus argumentus, kuriais siekiama įrodyti GQ savarankiškumą įgyvendinant savo komercinę politiką, siekiant patikrinti, ar Komisija, tiek, kiek ji nusprendė, kad tie įrodymai šiuo atveju negali įrodyti, jog ši dukterinė bendrovė su RQ nesudaro ekonominio vieneto, padarė vertinimo klaidą.

- 79 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad, kaip nurodė ir generalinis advokatas savo išvados 51 punkte, Pirmosios instancijos teismas, konkrečiai neišnagrinėjęs apeliančių nurodytų aplinkybių, padarė teisės klaidą, skundžiamo sprendimo 74 punkte tvirtindamas, jog siekiant nustatyti tokį savarankiškumą pateiktiems argumentams „vadovaujantis nurodyta teismų praktika“ negalima pritarti.
- 80 Todėl reikia pritarti šiam kaltinimui ir atmesti likusią pirmojo pagrindo trečią dalį.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su teisės klaida nustatant RYPF atsakomybę už GQ padarytą EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą

— Šalių argumentai

- 81 Savo antrajame pagrinde apeliantės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, automatiškai praplėsdamas pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės atsakomybę ir bendrovės, vadovujančios grupei, kuriai priklauso ši dukterinė bendrovė, atžvilgiu.
- 82 Taip nusprenddamas Pirmosios instancijos teismas nustatė RYPF atsakomybę už RQ negalėjimą paneigti savo atsakomybę už GQ veiksmus. Tai reiškia, kad atsakomybė už dukterinės bendrovės padarytus pažeidimus sistemiškai priskiriama grupei, kuriai priklauso ši dukterinė bendrovė, vadovaujantiai patronuojančiai bendrovei, neatsižvelgiant į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, t. y. į susijusių bendrovių skaičių, jų pobūdį ar veiklą ir jų teisinius bei ekonominius ryšius.

- 83 Komisijos teigimu, naujausia Pirmosios instancijos teismo praktika patvirtina, kad lemiamos įtakos dukterinei bendrovei darymo prezumpcija taikoma grupei vadovaujančiai bendrovei, net jeigu jos atliekama šios dukterinės bendrovės kontrolė yra „nežymi“ ir „netiesioginė“.

— Teisingumo Teismo vertinimas

- 84 Norint pateikti atsakymą į šį klausimą reikia išsiaiškinti, ar, Komisija gali nustatyti grupei vadovaujančios bendrovės (toliau – kontroliuojančioji bendrovė), šiuo atveju – RYPE, solidarią atsakomybę už bendrovės, šiuo atveju – GQ, kurios visas kapitalas priklauso tai pačiai grupei priklausančiai tarpinei bendrovei, šiuo atveju – RQ, kurios kontrolė savo ruožtu 100% priklauso kontroliuojančiai bendrovei, padarytą Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, ir, jei taip, tai kokiomis sąlygomis.

- 85 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad, remiantis šio sprendimo 34–38 punktuose priminta nusistovėjusia teismų praktika, Komisija tam tikromis aplinkybėmis gali priimti sprendimą, kuriuo bendrovei skiriama bauda už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, nereikalaujant nustatyti jos tiesioginį dalyvavimą darant šį pažeidimą, būtent jei dukterinė bendrovė, nors ir turinti savarankišką teisinį subjektiškumą, savarankiškai nenustato savo veiklos rinkoje, tačiau iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės duotus nurodymus.

- 86 Todėl, atsižvelgiant į šias aplinkybes, neturėtų būti atmesta kontroliuojančiosios bendrovės solidari atsakomybė už jos grupei priklausančios dukterinės bendrovės, kurios kapitalo ji tiesiogiai nevaldo, padarytus Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, nes ši kontroliuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką minėtai dukterinei bendrovei, nors ir netiesiogiai, per tarpininkaujančią bendrovę. Būtent toks atvejis yra, kai dukterinė bendrovė nepriklausomai nuo šios tarpininkaujančios bendrovės nenustato

savo veiklos rinkoje, o pastaroji taip pat neveikia rinkoje savarankiškai, bet vadovaujasi kontroliuojančiosios bendrovės jai duotais nurodymais.

- 87 Esant tokiai situacijai kontroliuojančioji bendrovė, tarpininkaujanti bendrovė ir paskutinė grupės dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto dalis ir todėl – viena įmonė pagal Sąjungos konkurencijos teisę.
- 88 Remiantis tuo darytina išvada, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 62 ir 63 punktuose, konkrečiu atveju, kai kontroliuojančioji bendrovė valdo 100 % tarpininkaujančios bendrovės kapitalo, kuri savo ruožtu valdo 100 % jos grupei priklausančios Sąjungos konkurencijos normų pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės kapitalo, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, pagal kurią ši kontroliuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką tarpininkaujančios bendrovės veiklai ir kartu netiesiogiai, tarpininkaujant pastarajai bendrovei, minėtos dukterinės bendrovės veiklai.
- 89 Todėl, esant tokiai specifinei situacijai, Komisija turi teisę įpareigoti kontroliuojančiąją bendrovę solidariai mokėti paskutinei grupės dukterinei bendrovei paskirtą baudą, nebent ši kontroliuojanti bendrovė nuginčytų minėtą prezumpciją ir įrodytų, kad arba tarpininkaujanti bendrovė, arba minėta dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 29 punktą ir minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktą).
- 90 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, skundžiamo sprendimo 81 punkte nusprendęs, jog atsakomybės prezumpcija, kurią lemia tai, kad viena bendrovė turi visą kitos bendrovės kapitalą, taikoma ne tik tuo atveju, kai yra tiesioginis ryšys tarp patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės, bet ir tuo atveju, kaip yra ir šioje byloje, kai ryšys yra netiesioginis dėl kitos bendrovės tarpininkavimo. Todėl Pirmosios instancijos teismas iš esmės minėto sprendimo 64 ir 80 punktuose teisingai nusprendė, kad Komisija gali nustatyti

solidarią apeliančių atsakomybę būtent dėl to, kad RQ valdo 100 % GQ kapitalo, o RYPF – 100 % RQ kapitalo.

- 91 Todėl reikia atmesti antrąjį apeliacinio skundo pagrindą kaip nepagrįstą.
- 92 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas tiek, kiek juo atmetamas apeliančių ieškinys dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, nes, pirma, Pirmosios instancijos teismas nenurodė išvados, kad RQ paties pranešimo, kuriame nurodoma GQ nutraukti bet kokią praktiką, galinčią būti traktuojamą kaip Konkurencijos normų pažeidimas, nepakanka tam, kad būtų įrodyta, jog RQ darė lemiamą įtaką ne tik GQ politikai rinkoje, bet ir jos neteisėtam elgesiui, dėl kurio buvo priimtas ginčijamas sprendimas, motyvų ir, antra, Pirmosios instancijos teismas neišnagrinėjo konkrečiai apeliančių pateiktų įrodymų, siekdamas įrodyti GQ savarankiškumą nustatant ir įgyvendinant savo komercinę politiką.

- 93 Likusią apeliacinio skundo dalį reikia atmesti.

Dėl ieškinio Pirmosios instancijos teismui

- 94 Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmos pastraipos antrą sakinį šis teismas Bendrojo Teismo sprendimo panaikinimo atveju gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti. Toks atvejis yra šioje byloje.

Šalių argumentai

- ⁹⁵ Apeliančės visų pirma tvirtina, kad po 2002 m. rugsėjo 27 d. atlikto tyrimo GQ patalpose RQ 2002 m. spalio 22 d. įpareigojo visas savo grupės bendroves, tarp jų – ir GQ, nutraukti bet kokią praktiką, kuri gali būti traktuojama kaip Sąjungos konkurencijos normų pažeidimas.
- ⁹⁶ Ši aplinkybė parodo, kad RQ ir RYPF nedalyvavo darant neteisėtus veiksmus, kuriais yra kaltinama GQ, neturėjo kontaktų su jokia nagrinėjamo kartelio įmone, nedalyvavo nei rengiant jo sprendimus, nei juos taikant, nei kontroliuojant jų įgyvendinimą, nebuvo informuotos kitų įmonių apie nagrinėjamas aplinkybes ir galiausiai nebuvo informuotos ir GQ apie šiuos veiksmus.
- ⁹⁷ Antra, apeliančės tvirtina, kad RYPF ir RQ per ikiteisminę procedūrą pateikė Komisijai visus dokumentus dėl jų atsakomybės už minėtus veiksmus prezumpcijos nuginčijimo ir GQ komercinio bei valdymo savarankiškumo įrodymų. Tačiau šiuos įrodymus Komisija klaidingai vertino arba ignoravo.
- ⁹⁸ Konkrečiai kalbant, Komisija padarė akivaizdžią jai pateiktų įrodymų dėl to, kad GQ visiškai savarankiškai veikė rinkoje, vertinimo klaidą, nes šios bendrovės vadovams buvo deleguotos visos funkcijos ir įgaliojimai, kad jie galėtų atlikti visas vadovavimo, valdymo ir administravimo užduotis. Be to, Komisija taip pat nenurodė, kad GQ pateikta RQ informacija buvo susijusi tik su biudžeto rezultatais ir strateginiais ar komerciniais GQ vadovų patvirtintais planais.

- 99 Savo ruožtu Komisija tvirtina, kad apeliančės nenuginčijo RQ atsakomybės prezumpcijos.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 100 Siekiant išnagrinėti šiuos kaltinimus reikia nustatyti, ar Komisija padarė vertinimo klaidą, nes nemanė, pirma, kad RQ pateiktas GQ nurodymas įrodo, jog RQ nežinojo apie nagrinėjamą pažeidimą, nedalyvavo jį darant ir neskatino savo dukterinę bendrovę jo daryti, ir, antra, kad pateikti įrodymai dėl GQ vadovo savarankiškumo nustatant ir įgyvendinant šios bendrovės komercinę politiką įrodo, kad ji savarankiškai sprendavo dėl savo veiklos rinkoje.
- 101 Šiuo atžvilgiu, kalbant visų pirma apie RQ duotą nurodymą GQ, reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš bylos medžiagos, šis nurodymas buvo bendro pobūdžio, nes skirtas ne tik GQ, bet visoms grupės bendrovėms, ir kad jis buvo pateiktas praėjus dvejiems su puse metų nuo konkurenciją pažeidžiančių veiksmų, dėl kurių yra kaltinama GQ, nutraukimo.
- 102 Žinoma, tokie įrodymai liudija apie tai, kad nebuvo žinoma apie pažeidimus, kuriais yra kaltinama GQ, apie dalyvavimą darant šį pažeidimą arba apie kurstymą jį daryti. Tačiau, priešingai nei tvirtina apeliančės, reikia atsižvelgti ne į tai, ar patronuojanti bendrovė kurstė savo dukterinę bendrovę daryti Sąjungos konkurencijos normų pažeidimą arba į pirmosios bendrovės tiesioginį dalyvavimą antrajai bendrovei darant pažeidimą, bet į tai, ar šios dvi bendrovės sudaro ekonominę vienetą ir todėl yra viena įmonė EB 81 straipsnio prasme, o tai leistų Komisijai paskirti minėtai patronuojančiai bendrovei baudą (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 59 ir 77 punktus).

- 103 Todėl reikia konstatuoti, kad šiuo atveju vien aplinkybė, kad RQ, viena vertus, sužinojo apie pažeidimą tik po 2002 m. rugsėjo 27 d. atlikto tyrimo GQ patalpose ir, antra vertus, tiesiogiai nedalyvavo darant šį pažeidimą ir nekurstė jo daryti, neįrodo, kad šios dvi bendrovės nesudaro to paties ekonominio vieneto. Todėl tokios aplinkybės nepakanka norint nuginčyti RQ faktinės lemiamos įtakos darymo GQ veiksmams prezumpcijos.
- 104 Antra, kalbant apie argumentus, susijusius su tariamu GQ vadovų savarankiškumu nustatant ir įgyvendinant šios bendrovės komercinę politiką, reikia pažymėti, kad šiuo klausimu apeliančių pateikti argumentai neįrodo, kad GQ savarankiškai sprendė dėl savo veiklos rinkoje ir todėl ji nesudaro kartu su RQ ekonominio vieneto. Nors tiesa tai, jog kai kurie apeliančių pateikti dokumentai įrodo, kad daug valdymo, vadovavimo ir administravimo įgaliojimų buvo deleguota jos vadovams, kitos bylos medžiagos aplinkybės rodo didelį RQ kišimąsi dėl įvairių GQ strategijos ir komercinės politikos aspektų.
- 105 Šiuo klausimu visų pirma išskirtinas 2005 m. birželio 7 d. RQ valdybos sekretoriaus liudijimas, kuriame nurodomos ištraukos iš kelių šios bendrovės posėdžių, įvykusių nuo 1998 iki 2005 m., protokolų. Iš šio dokumento matyti didelis RQ valdybos kišimasis 1998–2000 m. į tam tikrus esminius GQ politikos aspektus, ypač 1998 m. balandžio 17 d. suteikiant leidimą parduoti GQ dalis bendrovėje *Silquímica SA* ir 1999 m. sausio 28 d. – leidimą parduoti GQ nekilnojamąjį turtą.
- 106 Be to, reikia konstatuoti, kad šioje byloje, kaip nurodė Komisija ginčijamo sprendimo 262 konstatuojamoje dalyje, ir to iš tiesų apeliančės neginčijo, vienintelis RQ paskirtas GQ vadovas dėl savo pastovaus elgesio buvo ryšys tarp šių dviejų bendrovių ir per jį buvo perduodama RQ informacija apie prekybą, gamybą ir finansinius rezultatus.

- 107 Galiausiai, kalbant dar apie GQ ir RQ vadovus, aplinkybė, kurią patvirtino pačios apeliančės, kad buvo teikiama informacija apie strateginių ir komercinių planų įgyvendinimo etapus, yra papildomas RQ vykdomos GQ vadovų priimamų ir įgyvendinamų sprendimų kontrolės įrodymas.
- 108 Tačiau atsižvelgiant jokios reikšmės neturi aplinkybė, kad kai kuri informacija buvo susijusi su GQ metinio biudžeto finansiniais rezultatais, nes visos patronuojančios bendrovės privalo konsoliduoti visos grupės apyvartą.
- 109 Atsižvelgiant į visa tai darytina išvada, jog Komisija nepadarė vertinimo klaidos kai nusprendė, kad apeliančių pateikti argumentai, pirma, dėl to, kad RQ nežinojo apie nagrinėjamą pažeidimą, nedalyvavo jį darant ir nekurstė savo dukterinę bendrovę jo daryti ir, antra, dėl GQ komercinės politikos nustatymo ir įgyvendinimo tvarkos, vertinami kartu su kitomis reikšmingomis bylos aplinkybėmis, neįrodo, kad ji savarankiškai nustatė savo veiklą rinkoje, ir todėl neleidžia nugincyti prezumpcijos, jog RQ daro lemiamą įtaką GQ veiklai.
- 110 Todėl reikia atmesti šiuo klausimu apeliančių pateiktus kaltinimus grindžiant ieškinį dėl panaikinimo.
- 111 Taigi reikia atmesti ieškinį dėl panaikinimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ¹¹² Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnio pirmą pastraipą, jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas ir pats Teisingumo Teismas priima galutinį sprendimą byloje, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas.
- ¹¹³ Pagal to paties reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliaciniam procesui pagal jo 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalauja. Tačiau pagal to paties reglamento 69 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą Teisingumo Teismas gali nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo išlaidas, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų atmetama.
- ¹¹⁴ Kadangi šioje byloje apeliančių apeliacinis skundas iš esmės patenkintas, tačiau jų ieškinys dėl panaikinimo atmetas, reikia nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi šioje instancijoje išlaidas ir kad apeliančės padengia visas bylinėjimosi pirmojoje instancijoje išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. Panaikinti 2008 m. gruodžio 18 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *General Química ir kt. prieš Komisiją* (T-85/06) tiek, kiek juo buvo atmetas *General Química SA*, *Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* ieškinys dėl 2005 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimo 2006/902/EB, susijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra *Flexsys NV*, *Bayer AG*, *Crompton Manufacturing Company Inc.* (buvusi *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd*, *Chemtura Corporation* (buvusi *Crompton Corporation*), *General Química SA*, *Repsol*

Química SA ir *Repsol YPF SA* atžvilgiu (Byla COMP/F/C.38.443 – Kaučiuko pramonėje naudojamos cheminės medžiagos), panaikinimo, nes, pirma, Pirmosios instancijos teismas nenurodė motyvų, pagrindžiančių išvadą, kad paties *Repsol Química SA* pranešimo, kuriuo ji įpareigojo *General Química SA* nutraukti bet kokią praktiką, kuri gali būti konkurencijos normų pažeidimu, pakanka siekiant įrodyti, kad *Repsol Química SA* darė lemiamą įtaką ne tik *General Química SA* politikai rinkoje, bet ir jos neteisėtam elgesiui, dėl kurio buvo priimtas Sprendimas 2006/902, ir, antra, Pirmosios instancijos teismas neišnagrinėjo konkrečiai *General Química SA*, *Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* pateiktų argumentų, siekdamas įrodyti *General Química SA* savarankiškumą nustatant ir įgyvendinant savo komercinę politiką.

2. Atmesti likusią apeliacinio skundo dalį.
3. Atmesti *General Química SA*, *Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* pateiktą ieškinį Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teisme.
4. Kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas šioje instancijoje. *General Química SA*, *Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* padengia visas bylinėjimosi išlaidas, susijusias su procesu pirmojoje instancijoje.

Parašai.